TURK ELI

International Scientific Journal

Volume 1 | Issue 1 | 2026

Manas, Kyrgyz Republic

www.turkeli.science

TURK ELI
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

The journal is officially registered as a mass media outlet by the Justice Department of Manas Region under the Ministry of Justice of the Kyrgyz Republic in accordance with Registration Certificate No. 10339 dated March 11, 2024. The journal is registered under the title “TURK ELI” International Scientific Journal and is authorized for publication in Kyrgyz, Turkish, Uzbek, Kazakh and English languages.

Honorary President
Sarvar Ispahi

Editor-in-Chief
Jenishbek Duysheev

Deputy Editor in-Chief
Rahmonali Hasanov

Editorial Board:

Ablat Khodjaev (Prof. Dr.)
Shakimashrip Ibraev (Prof. Dr.)
Shohistahon Uljaeva (Prof. Dr.)
Kubanychbek Kalchakeev (Prof. Dr.)
Abdimajid Madraimov (Prof. Dr.)
Shukhrat Sattorov (Prof. Dr.)
Ibrahim Kush (Dr.)
Faig Elekberli (Dr.)
Erdenebayar Nasanbat (Dr.)
Gulnara Anarbaeva (Dr.)
Nurgul Aldabek (Dr.)
Nurjamal Myrzabaeva (Dr.)
Takhirjan Kazakov (Dr.)
Elmira Hazratkulova (Dr.)
Azamat Kaliev (Dr.)
Abdulvakhidkhon Nuriddinov (Dr.)

Technical Editor
Laziz Baxtiyorov

Publisher: turkeli.science
E-mail: editor@turkeli.science

Contents

N.Erdenebayar **B.Jargalsaikhan**	Skiing Tradition of Altai Uriankhai	**4**
E.A.Avazov **Zh.A.Duisheev**	The Andijan Uprising of 1898: Main Issues of Discussion in the Historiography of the Colonial and Soviet Era	**7**
Sh.Kh.Sattarov	Service Diversification And Economic Efficiency	**13**
S.Dj.Saidova	Leadership Competence and Creativity in Managing Challenging Personnel in Higher Education Institutions	**16**
Kh.I.Mamadaliyev	Urban History of the Fergana Valley (1876–1924): A Case Study of Osh	**21**
A.B.Zuftarov	Development of The Service Sector in The Context of the Digital Transformation of Azerbaijan's Economy	**24**
I.K.Usarov **Sh.T.Karimova** **M.Y.Badalbayeva** **A.A.Beknazarov** **Sh.T.Uljayeva**	Enhancing Students' Lexical Competence Through Systematic Use of Authentic Texts: a Task-based and Corpus-supported Methodology	**29**
B.R.Karimov	Challenges in the Development of Turkic Civilization Languages: Perspectives on the Formation of a Common Turkic Language and a Unified Turkic Script System	**32**
N.Juraev	The Philosophy of the Soul and the Heart in Ibn Sina's Thought	**35**
N.Nazarov	Interethnic Relations and Societal Development in Central Asia	**42**
Kh.J.Barotova	The Representation of Nature in the Epic Farhod and Shirin	**46**
Sh.Kh.Buriev	Conservation of Museum Objects and the Preservation of Historical Memory: A Key Factor in Societal Development (The Case of Uzbekistan, 1991–2025)	**50**
K.M.Gulomova	Scientific and Pedagogical Foundations of Fostering Independent Thinking in Higher Education Students	**53**
D.S.Saparboeva	Organizing Didactic Games in Primary Education	**56**
İ.H.Cəbrayılov	Contemporary Approaches to History Education: Challenges of Learning and Teaching	**58**
O.Musaev	Peculiarities of National Policy Implementation in Multinational Countries	**62**
E.Sultanova **R.Hasanov**	The Organization of Turkic States: A Significant Political Actor on the Global Stage	**66**
O.Musaev **Z.Murodova**	The Historical Development of International Relations and the Processes of Their Transformation	**70**
R.Yarkulov	Mechanisms for Improving Students' Creative Engagement through Digital Technologies: A Case Study of the Logistics Education Program	**74**
R.Hasanov	The Person of Amir Temur and His Martyr Art and State Administration	**79**
R.Khalikova	Amir Temur's Personality and Political Activities as Reflected in Historical Sources	**81**

Peculiarities of National Policy Implementation in Multinational Countries

Musaev Odil (Doctor of Philosophy (DSc), Professor)[1]
odilmusaev1971@gmail.com | ORCID: 0000-0001-7948-0358
[1.] Renaissance Educational University
Tashkent, Uzbekistan

Abstract.
This article analyzes the socio-political stability of society, the strengthening of interethnic relations in multi-ethnic societies, as well as the factor of interethnic relations in socio-political conflicts in society. The fact that conflict is a complex, multifaceted and multi-level socio-psychological situation is also considered; conflict means, first of all, values and the struggle for a certain status, power, reserves, material and moral damage from opponents. and destruction of the enemy.
Keywords: multinational society, conflict, social conflict, interethnic conflict, interpersonal conflict, interests, national policy, interethnic harmony, tolerance.

Ko‘pmillatli davlatlarda milliy siyosatni amalga oshirishning o‘ziga xos xususiyatlari

Musayev Odil Raxmatovich (falsafa fanlari doktori (DSc), professor)[1]
o.musayev@nuu.uz | ORCID: 0000-0001-7948-0358
[1.] Renessans ta’lim universiteti
Toshkent, O‘zbekiston

Annotatsiya.
Mazkur maqolada jamiyat ijtimoiy siyosiy barqarorligini ta’minlash, ko‘pmillatli jamiyatlarda millatlararo munosabatlarni mustahkamlash, jamiyatdagi ijtimoiy-siyosiy ziddiyatlarda millatlararo munosabatlar omili tahlil etilgan. Shuningdek unda ziddiyat – murakkab, ko‘p qirrali va darajali ijtimoiy-ruhiy holat ekanligi, ziddiyat deganda, avvalo, qadriyatlar hamda ma’lum bir maqom, hokimiyat, zaxiralar uchun kurash, raqiblar tomonidan bir biriga moddiy va ma’naviy zarar yetkazish, raqibni yo‘q qilish tushunilishi borasida fikr yuritiladi.
Kalit so‘zlar: ko‘pmillatli jamiyat, ziddiyat, ijtimoiy ziddiyatlar, millatlararo ziddiyatlar, shaxslararo ziddiyatlar, manfaat, milliy siyosat, millatlararo totuvlik, bag‘rikenglik.

Asrlar mobaynida g‘oyat xilma-xil millatlar va dinlar vakillari tinch-totuvlikda yashagan dunyo sivilizatsiyasi va turli xalqlar madaniyatlari bir-birini boyitgan makon – O‘zbekistonda bugungi kunda 16 ta diniy konfessiya, 130 tadan ortiq millat va elatlar vakillari yagona oilaga birlashib, Yangi O‘zbekiston taraqqiyotiga o‘z hissalarini qo‘shmoqdalar.

Millatlararo munosabatlar sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosatining asosiy maqsadi jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e’tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeidan qat’iy nazar fuqarolarning qonun oldida tengligini ta’minlash, shuningdek ko‘p millatli O‘zbekiston xalqining birligini, jamiyatda millatlararo totuvlik muhitini mustahkamlash, xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalarini kengaytirish, turli millat va elatlarning ona tili, urf-odatlari, an’analarini asrash va rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish etib belgilangan.

Ushbu maqsadlarga erishish uchun davlat organlarining fuqarolik jamiyati institutlari bilan o‘zaro hamkorligi mexanizmlarini takomillashtirish, jamiyatda ko‘p millatli katta oila his-tuyg‘usini, respublikamizda yashayotgan turli millat va elat vakillari o‘rtasida hamjihatlikni yanada mustahkamlash, yosh avlodni Vatanga muhabbat va bag‘rikenglik ruhida tarbiyalash, chet mamlakatlar bilan do‘stona aloqalarni rivojlantirish, xorijdagi vatandoshlarni qo‘llab-quvvatlash millatlararo munosabatlar sohasida O‘zbekiston davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari hisoblanadi.

Har qanday ko‘pmillatli jamiyatlarda millatlararo munosabatlar holati mamlakatning ichki xavfsizligi va siyosiy barqarorligini belgilab beruvchi asosiy ko‘rsatkichlardan biri hisoblanadi. Islohatlar davrida ayniqsa, bir tizimdan ikkinchi bir tizimga o‘tayotgan davrda ko‘pmillatli jamiyatlarda milliy mansublikning turli tumanligi jamiyatning siyosiy yo‘nalishi va siyosiy jarayonlarini tezlashtiruvchi yoki sekinlashtiruvchi xatto, uni parchalab yuboruvchi omillardan biriga aylanishi mumkin. Jumladan, salbiy holatiga misol qilib etnik nizolar orqasidan parchalanib ketgan Chexoslavakiya, Yugoslaviya, Efiopiya kabi davlatlarni keltirish mumkin.

Milliy siyosat davlat va uning organlarining millatlar va boshqa etnosotsial guruhlar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishdagi faoliyati bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, boshqa siyosiy kuchlarning munosabatlarida ham aks etadi. Milliy siyosat, shuningdek, ijtimoiy-etnik jamoalar bilan alohida aloqalarni ifoda etuvchi turli siyosiy aktorlarning faoliyati bilan ham bog‘liq.

Tarixiy tajriba shuni ko‘rsatadiki, milliy siyosatda, har qanday siyosatda bo‘lgani kabi, yaqin kelajak uchun mo‘ljallangan strategik maqsadlar bilan mavjud muammolarni hal qilish bilan bog‘liq yaqin maqsadlarni farqlash kerak. Shunday qilib, barcha MDH mamlakatlarida strategik maqsadlar har bir davlat ichidagi barcha xalqlarni birlashtirishga qaratilgan. Hamdo‘stlik milliy tiklanish, do‘stona munosabatlarni mustahkamlash va millatlararo hamkorlikka asoslangan. Uzoq muddatli siyosatning bir qismi muayyan muammolarni hal qilishga, millatlararo qarama-qarshiliklar va nizolarni hal qilishga, turli mintaqalardagi

millatlararo munosabatlardagi keskinlikni kamaytirishga, qo‘shni mamlakatlardagi vatandoshlarni himoya qilishga va boshqalarga qaratilgan faoliyatni o‘z ichiga oladi.

Bugungi kunda millat, milliy munosabatlar va milliy siyosat masalalari siyosatshunoslikda o‘rganish va tadqiq qilishning eng muhim sohalaridan biriga aylanib borayotgani haqida bahslashish mumkin. So‘nggi yillarda bu masalalar ijtimoiy va siyosiy adabiyotlarda faol muhokama qilinmoqda va muhokama qilinmoqda.

Zamonaviy global taraqqiyotda milliy siyosatning o‘rni va rolining ortib borayotgani haqida gap ketganda, xarakterli xususiyatlardan biri har bir davlat ichida yangi va murakkabroq milliy mojarolarning paydo bo‘lishi ekanligi haqida bahslashish mumkin. Ushbu milliy mojarolarni hal qilish milliy siyosatdan ularning sabablarini aniq aniqlash va yechimlardan samarali foydalanishni talab qiladi.

Jamiyatning hozirgi ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va ma’naviy muhiti har bir davlatdan milliy siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishda turli xil sharoitlarni, shuningdek, milliy o‘zaro bog‘liqliklar va munosabatlarning turli darajalari va shakllarini hisobga olishni talab qiladi. Milliy siyosat ham ichki, ham xalqaro tajribadan foydalanishi va xalqaro huquqiy normalarga muvofiq bo‘lishi kerak. Shuning uchun milliy siyosatni amalga oshirishda milliy jarayonlardagi muayyan tizimga aylanib borayotgan obyektiv qarama-qarshiliklarga maksimal darajada e’tibor qaratish kerak. Ular orasida quyidagi qarama-qarshiliklarni ajratib ko‘rsatish kerak:

- Millatchilik va baynalmilalizm milliy munosabatlar sohasidagi asosiy qarama-qarshilik bo‘lib, ikkita asosiy tendensiyaning harakatini aks ettiradi;

- Xususan, ko‘p millatli davlatda milliy va umummilliy manfaatlar;

- Har bir millatning umumiy ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishga qo‘shgan hissasi va u alohida xalqlardan oladigan moddiy va ma’naviy boylik;

- Milliy va millatchilik;

- Milliy shaklga va yangi tsivilizatsiya mazmuniga ega an’analar[1].

Ushbu masalani hal qilish nazariyasi va amaliyotida milliy siyosat ijtimoiy, mintaqaviy, demografik va siyosiy faoliyatning boshqa sohalari bilan chambarchas bog‘liqligini hisobga olish kerak. Turli aloqa tizimlarida ular umumiy va xususiy, butun va qism sifatida bog‘liq. Bu milliy siyosat ijtimoiy, iqtisodiy, lingvistik, mintaqaviy, migratsiya, demografik va boshqa tizimlarni o‘z ichiga olishida aks etadi. Shu bilan birga, Rossiya Federatsiyasi, Qozog‘iston, Tojikiston, O‘zbekiston, Ozarbayjon, Ukraina va boshqa MDH mamlakatlari kabi ko‘p millatli davlatlarda davlat siyosatini jamoat hayotining har qanday sohasida amalga oshirishda milliy va etnik jihatlar hisobga olinishi kerak. Bu masala, ayniqsa bugungi kunda, maxsus tadqiqotlarni talab qiladi.

Shunday ekan ko‘pmillatli dalatlarning kelajagi u yerda asosiy millat bilan birga yashayotgan ozchilikni tashkil etuvchi turli millat va elat vakillarining o‘zaro hamjihatliligi va yagona maqsad yo‘lidagi hamkorligiga bog‘liq.

Ko‘pmillatli jamiyatlarda millatlararo munosabatlar holati va xarakterini aniqlash va unga to‘g‘ri yondashuv orqali aniq baho berish hamda shunga munosib milliy siyosatni amalga oshirish mamlakat taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi.

Darhaqiqat, mamlakatimiz ko‘pmillatli davlatdir. Agar biz ko‘pmillatchilik tariximizga nazar tashlasak, 1897-yil o‘tkazilgan chor Rossiyasidagi birinchi aholini ro‘yxatga olish ma’lumotlari bo‘yicha O‘zbekistonda 70 millat va elat vakillari istiqomat qilgan. 1959-yildagi aholi ro‘yxati bo‘yicha 113 ta, 1989-yildagi ma’lumotlarda esa 123 millat va elat vakillari O‘zbekistonda istiqomat qilayotganligi kayd etilgan. 1917- 1989-yillar oralig‘ida ko‘p millatlilik asosan Sho‘ro davlati hududida yashaydigan xalqlar hisobiga o‘sgan.

O‘zbekiston mustaqillikka erishishi natijasida ko‘p millatlik yanada o‘sa boshladi. Chunki O‘zbekiston mustaqil davlat xalqaro hamjamiyatga integratsiyalasha boshladi, uning xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy, siyosiy, madaniy, ma’naviy aloqalari kundan kunga kengayib, rivojlanib bormoqda. O‘zbekistonga chet el investorlari, sanoat, qishloq xo‘jaligi, aloqa mutaxassislari, turli biznesmenlar, tadbirkor va ishbilarmonlar kela boshladilar. Shu boisdan XXI asrning boshlariga kelib O‘zbekistonda 136 millat va elat vakillari mavjudligi aniqlangan. Respublikamizning aholisining 80 foizga yaqinini o‘zbeklar, 15 foiziga yaqinini ruslar, tojiklar, qozoqlar, tatarlar, qoraqalpoqlar, koreyslar, qirg‘iz va turkmanlar tashkil qiladi. Qolgan 5 foizi tarkibida 120 dan ortiq mayda millat va elat vakillarini uchratishimiz mumkin.

Lekin, shunga qaramasdan bizning rasmiy doirada mayda millat iborasi ishlatilmaydi. Masalan, O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga “mayda millat” tushunchasi kiritilmagan. Konstitutsiyaning 8-moddasiga muvofiq, “O‘zbekiston xalqini, millatidan qat’iy nazar, O‘zbekiston Respublikasining fuqarolari tashkil etadi”[2] deyilgan.

Shu bilan birga O‘zbekiston Respublikasida barcha fuqarolar, millatidan qat’iy nazar, bir xil huquq va erkinliklarga egaligi Konstitutsiyada mustahkamlangan.

Jamiyatda millatning o‘ziga xos o‘rni bor. Uning o‘ziga xosligi tili, madaniyati, urf-odati, an’analari va qadriyatlari hamda o‘z qiyofasida namoyon bo‘ladi.

Millat insonlarning betakror, go‘zal va xavf-xatarlardan himoya qiluvchi birligi bo‘lish bilan birga u insonlarni katta kurashlarga boshlovchi omil hamdir. Millat bu buyuk yaratuvchilik omili bo‘lish bilan birga vayrongarchiliklar keltirib chiqarish xususiyatiga ham ega.

Shu o‘rinda millat tushunchasiga doir ayrim olimlarning fikrlariga to‘xtalib o‘tish maqsadga muvofiqdir. Jumladan, ingliz olimi Ernest Gellner, “millatni inson yaratgan, u inson ilmi va ongining maxsulidir”[3] deya ta’kidlagan bo‘lsa, rus olimi L. Ionin fikricha “millatga mansublik insonga tug‘ilishidan beriladi va uning butun hayoti davomida o‘zgarmay qoladi. U jins kabi mustaxkamdir”[4].

Yuqoridagi fikrlarga tayangan holda quyidagicha fikrlarni bildirish mumkin. Birinchidan, millat insoniyat taraqqiyotining ma’lum bir pog‘anasidir. Uning shakllanishida moddiy va geografik omillar, xususan xudud, iqtisodiyot muhim rol o‘ynagan bo‘lsada, ular millatning to‘liq mohiyatini ochib bera olmaydi. Millatni ifodalovchi narsa ko‘proq ma’naviy omillar xisoblanadi. Xususan, ruhiyat, til, ma’naviyat, urf-odat, an’ana, dunyoqarash va qadriyatlardir.

Ikkinchidan, millatga sinfiy nuqtai-nazardan to‘g‘ri emas. Sinflar o‘rtasidagi ziddiyatlar zamini ko‘proq moddiy manfatdorliklar bilan bog‘liq. To‘g‘ri, aholining moddiy extiyojlarini qondirish ziddiyatlarning pasayib borishiga olib keladi. Biroq til, madaniyat qadriyatlar, urf-odatlarni asrab qolishga intilish moddiy extiyojlar to‘la qondirilganda ham saqlanib qolinadi.

Millat bu - til, ma’naviyat, ruxiyat, urf-odatlar, an’analar, qadriyatlari bir bo‘lgan, o‘z milliy qiyofasiga ega, muayyan xududda yashovchi, o‘z mustaqil davlatchiligiga ega bo‘lgan kishilarning etnik birligidir.

Millatlarning mavjudligi ularning o‘ziga xos siyosiy manfaatlarining mavjudligini ham bildiradi. Jamiyat va davlat taraqqiyotida milliy munosabatlar ham katta ta’sir ko‘rsatadi. Davlat tarmoqlarining ishlashi buzilsa, albatta u barcha

munosabatlar, shu jumladan milliy munosabatlarning buzilishiga ham olib keladi. Davlat o‘z faoliyatida millatlar o‘rtasida tenglikni ta’minlay olmasa, jamiyat xayotiga siyosiy tanglik vujudga keladi. Shuning uchun ko‘pmillatli jamiyatlarda millatlararo tenglikni barqaror rivojlanishini tashkil qilmasdan turib, siyosiy jarayonlarning barqaror rivojlanishini tashkil qilib bo‘lmaydi.

Sobiq sho‘rolar davrida milliy ma’faatlar davlat manfaatlariga bo‘ysindirilgan edi. U yoki bu millatning o‘z manfaatlarini o‘rtaga qo‘yilishi davlatga qarshi qaratilgan harakat sifatida baholanar va u kuch bilan bo‘lsa ham bostirilar edi. Bu milliy jarayonlarning yo‘q bo‘lishiga olib kelmadi, aksincha davlatni ichidan yemirilish jarayonini tezlashtirdi hamda millatchilikni, millatlararo ziddiyatlarni kuchaytirdi. Ingliz olimi E.Gellner millatchilik tushunchasiga quyidagicha ta’rif bergan: “Millatchilikni millat emas, balki millatni millatchilik shakllantiradi”[5].

Bu bilan millatchilikni butunlay ijobiy harakterga ega ekan degan fikrga kelish to‘g‘ri emas. To‘g‘ri, millatchilik ma’lum bir ma’noda millatni shakllanishiga, uning jipslashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Lekin u keng ma’noda salbiy hususiyatga egadir. Chunki millatchilik bir millatni boshqalariga qarshi qilib qo‘yadi va jamiyatda beqarorliklarga sababchi bo‘ladi hamda milliy ixotalanishga sababchi bo‘lib qoladi. Natijada milliy biqiqlik vujudga keladi. Bir so‘z bilan aytganda millatning har tamonlama taraqqiy etishiga to‘sqinlik qiladi.

Millatlararo munosabatlar esa turli millatlar va elatlar o‘rtasida moddiy va ma’naviy sohada o‘zaro hamkorlik, manfaat, birodarlik, bir davlat ichida o‘zaro tinch-totuv yashash, bir biriga hurmat kabi jihatlarda namoyon bo‘ladi.

Ko‘pmillatli jamiyatlarda millatlararo munosobatlarni barqarorlashtirishning o‘ziga xos jihatlari quyidagilardir:

Birinchidan, ko‘pmillatli davlatda milliy siyosat va millatlararo munosabatlarni tartibga solishning konsepsiyasi ishlab chiqilmog‘i lozim;

Ikkinchidan, qabul qilinadigan qonunlar va qarorlarda barcha millatlarning tengligini, ularning barcha yaratiladigan moddiy va ma’naviy boyliklardan teng foydalanishi kabilar o‘z ifodasini topishlari lozim. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 18-moddasiga binoan “O‘zbekiston Respublikasining barcha fuqarolari bir xil huquq va erkinliklarga ega bo‘lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e’tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeidan qat’iy nazar, qonun oldida tengdirlar”[6].

Fuqarolar huquqlarini ijtimoiy, irqiy, milliy, til va diniy mansublik bo‘yicha cheklashning har qanday shakllari ta’qiqlanadi. Bundan tashqari Konstitutsiya erkak va ayol teng huquq va erkinliklarga egaligini hamda ularni amalga oshirishda teng imkoniyatlarga ega ekanligini belgilaydi.

Uchinchidan, millatlararo ziddiyatlarni xal qilishda diplomatik, kelishuvchanlik kabi siyosiy vositalardan foydalanish zarur.

Milliy siyosat deganda – davlat tomonidan jamiyatdagi turli millatlar va etnik guruxlarning rivojiga, millatlararo munosabatlarni takomillashtirishga va shu asosida barqaror rivojlanishni tashkil qilishga qaratilgan aniq maqsad asosida olib boriladigan faoliyat tushuniladi.

Mamlakatimizda olib borilayotgan keng ko‘lamli islohotlar markazida, avvalo, inson manfaati, uning huquq va erkinliklarini ta’minlash maqsadi turadi. Fuqarolar manfaatlarini faqatgina tinchlik va osoyishtalik, o‘zaro hurmat, mehr-oqibat va hamjihatlik muhitini yaratish orqali ta’minlash mumkin.

O‘zbekistonda aholining ko‘p millatli bo‘lishiga ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning qulay omili sifatida qaralmoqda. Ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni saqlash, dinlararo va millatlararo munosabatlarni uyg‘unlashtirish hisobiga xalqaro maydonda O‘zbekistonning obro‘si oshib bormoqda.

Xususan, mamlakatimizdagi davlat ta’lim muassasalarida o‘qitish yetti tilda olib boriladi. O‘zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi o‘z ko‘rsatuvlarini o‘n ikki tilda namoyish etmoqda, o‘ndan ortiq tilda gazeta va jurnallar nashr etilmoqda. Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalari qo‘mitasi qoshida 138 ta milliy madaniy markaz, bundan tashqari, 16 ta konfessiyaga tegishli 2300 ga yaqin diniy tashkilot faoliyat yuritadi[7].

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning millatlararo hamjihatlikni ta’minlash borasidagi tashabbuslari asosida noyob tizim yaratilib, Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilgan tub islohotlar natijasida xalqimizga azal-azaldan xos bo‘lgan do‘stlik va bag‘rikenglik kabi ezgu qadriyatlar asosida millatlararo munosabatlar yangi bosqichga ko‘tarilib, Markaziy Osiyoda yaxshi qo‘shnichilik aloqalarini o‘rnatish orqali barcha masalalar bo‘yicha konstruktiv muloqot yo‘lga qo‘yildi.

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotning muhim omili sifatida millatlararo hamjihatlik va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stona aloqalarni mustahkamlashga alohida e’tibor qaratilib, yurtimizda yashayotgan 16 ta diniy konfessiya, 130 tadan ortiq millat va elatlar vakillari teng huquq va erkinligini ta’minlashning huquqiy asoslari yaratildi.

Mamlakatimiz Konstitutsiyasining 4-moddasida O‘zbekiston Respublikasi o‘z hududida istiqomat qiluvchi millat va elatlarning tillari, urf-odatlari va an’analari hurmat qilinishini ta’minlashi, ularning rivojlanishi uchun sharoit yaratishi belgilangan.

Shuningdek, millatlararo munosabatlarni huquqiy tartibga solish sohasida xorijiy tajribani o‘rganish natijasida qonun hujjatlarini takomillashtirish bo‘yicha 45 tadan ortiq konseptual hujjat – 2 ta Qonun, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 15 ta farmoni va 10 ta qarori, Oliy Majlisning 3 ta qarori, Vazirlar Mahkamasining qator qarorlari qabul qilindi.

Jumladan, O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan 2017-yil 19-may kuni alohida davlat organi – O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalari qo‘mitasi tashkil etildi.

Qo‘mita mamlakatimizdagi 157 ta milliy madaniy markaz, 38 ta do‘stlik jamiyati va xorijdagi 98 ta vatandoshlar jamiyati bilan hamkorlikda millatlararo va dinlararo totuvlikni ta’minlash, xorijiy mamlakatlar bilan do‘stona munosabatlarni rivojlantirishga salmoqli hissa qo‘shmoqda.

O‘zbekistonda teleko‘rsatuv va radioeshittirishlar 12 tilda efirga uzatilmoqda, gazeta va jurnallar 14 tilda chop etilmoqda hamda mamlakatimizdagi 10 000 tadan ortiq davlat umumta’lim maktabining 1 865 tasida ta’lim o‘zbek hamda 6 tilda, ya’ni qoraqalpoq, rus, tojik, turkman, qirg‘iz va qozoq tillarida olib borilmoqda[8].

O‘zbekiston Prezidentining Qaroriga ko‘ra 2018-yil 26-iyunda Qo‘mita qoshida O‘zbekistonda Shanxay hamkorlik tashkilotining Xalq diplomatiyasi markazining tashkil etilishi tashkilotga a’zo mamlakatlar o‘rtasida o‘zaro ishonch va yaxshi qo‘shnichilikni mustahkamlash, millatlararo bag‘rikenglikni ta’minlash, sivilizatsiyalararo muloqotni kuchaytirishga ko‘maklashmoqda.

2018-yil 25-oktyabrda O‘zbekiston Prezidenti tomonidan tasdiqlangan Vatandoshlar bilan hamkorlik sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasi xorijda istiqomat qilayotgan yurtdoshlarimiz bilan doimiy muloqot va hamkorlikni jadal rivojlantirish imkonini berdi. Natijada Qo‘mita tomonidan xorijdagi turdosh tashkilotlar bilan 45 tadan ortiq hamkorlik memorandumi imzolandi.

2021-yil 11-avgustda “Vatandoshlar” jamoat fondinng tashkil etilishi vatandoshlar bilan hamkorlikning amaliy mexnizmini yaratdi.

O‘zbekiston Prezidenti tomonidan 2019-yil 15-noyabrda Millatlararo munosabatlar sohasida O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasining qabul qilinishi millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalarini yangi bosqichga ko‘tardi.

Mamlakatimizda 30-iyulni Xalqlar do‘stligi kuni etib belgilash to‘g‘risida 2021-yilda O‘zbekiston Respublikasining Qonuni qabul qilindi[9].

Xulosa

O‘zbekistonda millatlararo do‘stlik va totuvlik muhitini mustahkamlanishiga munosib hissa qo‘shgan mahalliy va xorijlik hamkorlarning mehnatini munosib taqdirlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi tomonidan 2021-yil 1-iyunda “Xalqlar do‘stligi” ko‘krak nishoni ta’sis etildi.

Hukumatning 2023-yil sentyabrdagi qaroriga asosan ta’sis etilgan “Diniy bag‘rikenglik” ko‘krak nishoni diniy-ma’rifiy sohaning samaradorligini oshirishga munosib hissa qo‘shgan davlat va jamoat tashkilotlari vakillarini rag‘batlantirish imkonini beradi.

O‘tgan davrda milliy madaniy markazlarning 500 nafardan ortiq faollari davlat mukofotlariga sazovor bo‘lib, orden va medallar bilan taqdirlandi. Ulardan 14 nafariga “O‘zbekiston Qahramoni” yuksak unvoni berildi.

Keng ko‘lamli islohotlar davomiyligini ta’minlash maqsadida “Harakatlar strategiyasidan – Taraqqiyot strategiyasi sari” tamoyiliga asosan ishlab chiqilgan 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasida jamiyatda millatlararo totuvlik va dinlararo bag‘rikenglik muhitini mustahkamlash alohida ustuvor maqsad sifatida belgilandi.

Natijada milliy madaniy markazlarning etnomadaniy infratuzilmasini rivojlantirish maqsadida respublikaning barcha hududlarida “Do‘stlik uylari” tashkil etilib, ularda milliy madaniy markazlar bepul asosda joylashtirildi.Xulosa qilib aytganda, ko‘pmillatli jamiyatlarda barcha millat va etnik guruhlar manfaatlari qondirilishi adolatli tashkil etilgan bo‘lsa, ayniqsa, ular o‘rtasida huquqiy tenglik mamlakatning bosh qomusi bo‘lgan konstitutsiyasi va qonunlarida o‘z aksini topgan va amaliyotga tadbiq etilgan bo‘lsa, davlatda millatlararo mojarolar kelib chiqishining ehtimoli kamayadi. Bu o‘z navbatida jamiyatning barqaror rivojlanishida muhim omillardan biri hisoblanadi.

References

1. Gellner E. Naunepalizm – Voprosы filosofii, № 7, 1989. – S.125.
2. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - Toshkent: “O‘zbekiston”, 2014. – 7 b.
3. Gellner E. Naunepalizm – Voprosы filosofii, № 7, 1989. – S.125.
4. Ionin L. Filosofiya natsionalnosti – Perestroyka i natsionalnыe problemы.. Prolojeniye v jurnalu.”Novoye vremya”. 1989. – S. 1.
5. Gellner E. Naunepalizm – Voprosы filosofii, № 7, 1989. – S.125.
6. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - Toshkent: “O‘zbekiston”, 2014. – 9 b.
7. Ahmedov T. Millatlararo totuvlik va dinlararo bag‘rikenglik — yuksalish poydevor. https://isrs.uz/uz/ maqolalar/millatlararo-totuvlik-va-dinlararo-bagrikenglik-uksalis-pojdevori
8. Toshev A. Yangi O‘zbekiston davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi mamlakatdagi barcha millat va elat vakillarini yagona va do‘stona oilaga birlashtirishdan iborat. https://uzbekistan.org/uz/%
9. Toshev A. Yangi O‘zbekiston davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi mamlakatdagi barcha millat va elat vakillarini yagona va do‘stona oilaga birlashtirishdan iborat. https://uzbekistan.org/uz/